

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av
Huvudmannens styrning mot nationella mål
i Viby Ekonomisk Förening

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Vibyskolan Ekonomisk förening

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Författningshänvisningar mm.

Inledning

Skolinspektionen genomför under hösten 2013 och våren 2014 en kvalitetsgranskning av Huvudmannens styrning mot nationella mål. Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om huvudmännen styr och stödjer utbildningen i grundskolan mot de nationella målen. Frågeställningarna i granskningen knyter an till det så kallade "kvalitetshjulet" som handlar om att huvudmannen ska följa upp (kartlägga nuläget) och analysera verksamheten och sedan vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen på skolorna. Granskningen av Viby Ekonomisk Förening ingår i detta projekt.

Viby Ekonomisk Förening besöktes 29 november 2013. Ansvariga inspektörer har varit utredare Inga-Lill Nilsberth och undervisningsråd Marita Bergman. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av Huvudmannens styrning mot nationella mål omfattar totalt 19 kommunala och 17 enskilda huvudmän.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de huvudmän som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden hos andra huvudmän. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Vibyskolan Ekonomisk förening

Skolverket godkände Vibyskolan i Sollentuna kommun som fristående grundskola åk 1–9 genom beslut den 20 april 1999 (dnr 98:2867). Huvudman för Vibyskolan är en ekonomisk förening. Föreningen består av såväl nuvarande som tidigare elevers vårdnadshavare och medarbetare på skolan. Huvudmannen leder verksamheten genom styrelsen som för närvarande består av fem vårdnadshavare som väljs vid den årliga föreningsstämman. Styrelsen utses

vanligtvis för två år i taget, undantag kan förekomma. Nuvarande ordförande innehar posten för andra året i följd och är medlem i styrelsen för tredje året. *"Systemet måste byggas på någon slags kontinuitet och vi bygger det främst runt rektor och biträdande skolledare"* är en av kommentarerna från huvudmannen.

Skolans nuvarande rektor har tidigare arbetat på skolan som lärare, skolan har också en biträdande skolledare. Huvudmannens ansvar innevarande läsår är utbildning för 336 elever i förskoleklass, grundskola till och med årskurs 9, fritidshem till och med skolår 3 och öppen fritidsverksamhet för barn 10-12 år. Skolinspektionens granskning visar att Vibyskolan organiserar verksamheten i ämneslag och pedagogiska utvecklingsgrupper, med flera grupper, vilka inbjuder medarbetarna till delaktighet i kvalitetsarbetet på ett föredömligt sätt. Rollerna är väl definierade och det råder tydliga arbets- och ansvarsfördelningar. Skolan organiseras i 5 arbetslag där arbetslagsledarna tillsammans med rektor och biträdande rektor utgör skolans samordningsgrupp.

Enligt nationell statistik har 93 – 100 procent av eleverna nått kunskapskraven i skolans samtliga ämnen under åren 2009 till 2013. Meritvärdet varierar mellan 239,2 (2011) och 262,3 (2010) poäng under perioden 2009 till 2013. Behörigheten till gymnasieskolans nationella program var 97 procent år 2009 och 100 procent under åren 2010 till 2013.

Resultat

Har huvudmannen formulerat mål för uppföljningen av skolornas resultat som tar sin utgångspunkt i de nationella målen och riktlinjerna?

Av skollagen (2010:800) framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

För mer detaljerat författningsstöd när det gäller frågeställningen hänvisas till avsnittet "Författningshänvisningar mm." i slutet av rapporten.

I Skolverkets studie Kommunalt huvudmannaskap i praktiken framgår att granskade kommuner istället för att hävda den nationella kravnivån, som innebär att samtliga elever ska ges förutsättningar att nå målen, sänker den kommunala målnivån genom att använda riksgenomsnittet för landets kommuner som bedömningsreferens eller genom att mäta mot var nivå brukar ligga i kommunen.

Vibyskolan har en av huvudmannen beslutad Arbetsplan för systematiskt kvalitetsarbete och kvalitetssäkring. Den beskriver och benämns "Vibyskolans mål- och resultatstyrning utifrån kvalitetsarbete, på alla nivåer". Skolinspek-

tionens granskning visar att samtliga intervjuade äger förtrogenhet med innehållet i planen och kunskap om huvudmannens ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet. Arbetsplanen beskrivs av rektor som att den *"utgör stödstruktur för skolans kvalitetsprocesser och en vägledning för att identifiera svaga områden, i arbetet med ständiga förbättringar"*.

Arbetsplanen inleds med Verksamhetsidé och pedagogisk inriktning: *"På Vibyskolan arbetar vi resultat- och målinriktat samtidigt som vi värnar om elevernas trivsel, trygghet och hälsa"*. Därefter har huvudmannen utöver de nationella målen fastställt Vision och Övergripande mål; *"Vibyskolan – En skola att längta till"* och elva lokala, Övergripande mål, skrivna som att-satser. Här återfinns mål för såväl kunskaps- som värdegrundsuppdraget.

Dessa Övergripande mål uppfattas av de intervjuade som nuvarande styrelsens långsiktiga mål där flertalet mål är arv sedan tidigare. En ytterligare uppfattning är att de Övergripande målen är strategiska mål tillika förhållningssätt. Det händer att målen revideras mellan åren och som exempel nämns mål två; *"att alla elever når kunskapskraven senast i slutet av år 9 i samtliga ämnen"*. Utöver dessa elva mål finns i Arbetsplanen Prioriterade mål 2012-2014. De är beslutade av styrelsen i juni 2012 och tillkomna efter att förbättringsbehov identifierats och för att förverkliga nationella reformer, exempelvis barnens och elevernas rätt till inflytande över den egna utbildningen.

De Prioriterade målen, sju till antalet, är omnämnda som Prioriterade verksamhetsmål, utan ytterligare definition. Det finns en plan för när Prioriterade målen ska redovisas och delvis även hur arbetet mot målen ska ske.

Skolinspektionen finner i sin granskning att Vibyskolan har en rik förekomst av målformuleringar. Målen och målformuleringarnas prioritering uppfattas och beskrivs olika av de intervjuade. Ordförande beskriver att huvudmannens mål utgörs av skolans Verksamhetsidé, Likabehandlingsplanen och skolans Arbetsplan. Andra intervjuade beskriver att huvudmannens mål utgörs av de Övergripande målen men att de *"mera är att likna vid den kultur som skolan vilar på"*. Vid intervju med rektor nämns också arbetslagens mål som beskrivs i den arbetsplan som varje arbetslag formulerar. Dessa mål utgör arbetslagens konkretiseringar och knyter i huvudsak an till de sju Prioriterade målen med huvudrubriker som Pedagogiskt utvecklingsarbete, Normer och värden, Kundnöjdhet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen på Vibyskolan formulerar mål för uppföljningen som överensstämmer med nationella mål och riktlinjer. Det finns ett tydligt fokus på kunskaps- och värdegrunds-

uppdragets alla delar liksom elevens rätt till utbildning, utifrån egna förutsättningar.

Vibyskolan saknar entydig definition och benämning över vilka lokala mål som, med utgångspunkt från de nationella, utgör huvudmannens beslutade och därmed prioriterade mål. Huvudmannen behöver därför förtydliga vilka mål som utgör huvudmannens beslutade så att verksamheten uppfattar huvudmannens styrning på ett likartat sätt. Vidare behöver huvudmannen prioritera målen, långsiktigt och kortsiktigt, så att det framgår vilka områden som bedöms som särskilt angelägna att utveckla.

Genomför huvudmannen en uppföljning av skolornas resultat och resultat av vidtagna åtgärder som kan ligga till grund för fortsatta analyser och förbättringsåtgärder?

Av skollagen (2010:800) framgår att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt ska följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Om det finns brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

För mer detaljerat författningsstöd när det gäller frågeställningen hänvisas till avsnittet "Författningshänvisningar mm." i slutet av rapporten.

Skolinspektionens tillsynsrapport Skolans kvalitetsarbete ger möjlighet till förändring (2012) pekar på att många kommuner brister när det till exempel gäller att följa upp utbildningens kvalitet och elevernas kunskapsresultat och att analysera vad bristande kvalitet och måluppfyllelse kan bero på. I rapporten En skola med tilltro lyfter alla elever (2011) pekar Skolinspektionen bland annat på att många huvudmän inte efterfrågar resultat och analyser från rektorer.

Skolinspektionens granskning visar att Vibyskolan genomförs av ett förtroendefullt samarbete och en kontinuerlig dialog mellan skolledning och huvudman. Skolinspektionens granskning visar också att Vibyskolan har rutiner för att regelbundet göra uppföljningar, enkäter och samla statistik, på individgrupp och skolnivå, för att följa skolans utveckling och måluppfyllelse.

I Arbetsplanen finns en årscykel och agenda där såväl huvudmannens som samordningsgruppens och arbetslagens uppföljnings- och analysarbete struktureras och tidsätts. Vidare finns i samma Arbetsplan en plan för redovisningstillfällen och till viss del även beskrivning av hur arbetet ska genomföras då det gäller de sju Prioriterade målen. Utöver detta gör varje arbetslag och varje ämneslag ett pedagogiskt bokslut. De pedagogiska bokslut som Skolinspektionen tar del av kan till delar härledas till de Övergripande eller Prioriterade målen

Styrelsen har protokollförda sammanträden minst en gång per månad där även rektor deltar. Under delar av dessa möten informerar rektor om skolans insamlade resultat avseende kunskaps- och värdegrundsuppdraget. Då presenteras exempelvis resultat av lästester i de tidiga åren, betygssammanställningar, nationella provresultat, jämförelser nationella prov och betyg och numera även resultatskillnader mellan pojkar och flickor. Huvudmannen upplever sig väl-informerad och finner måluppfyllelsen god men också att det finns förutsättningar till ytterligare förbättrade resultat. Dessa resultatuppföljningar är i allt väsentligt kvantitativa data och har tydligast fokus på resultatredovisning av skolans sju Prioriterade mål. Under en av intervjuerna framkommer en försiktig uttalad önskan från styrelsen att *"få mera tillgång till kvalitativa resultat för att komma närmare undervisningen"*.

Styrelsen följer upp värdegrundsarbetet vid varje sammanträde. Huvudmannen beskriver en rutin med omedelbar rapport från rektor om/när incidenter förekommer och att åtgärder sätts in utan dröjsmål. Styrelsen är medveten om sitt ansvar och menar att skolan i huvudsak präglas av trygghet och studiero, men ser också behov av ständig förbättring av arbetet för nolltolerans mot kränkningar. Man behöver även öka förmågan att analysera och systematisera uppkomna incidenter för att finna åtgärder som verkar långsiktigt förebyggande. Skolan använder sedan flera år tillbaka Olweusprogrammet och har även utbildade Olweusinstruktörer. Skolan är certifierad sedan 2011 och en årlig revision upprättas varje vår. Enkätverktyget Pilen används i hela Sollentuna kommun och ger därmed möjlighet till jämförelser med andra skolor. Pilen sätter fokus på kundnöjdhet, ett av de sju Prioriterade målen. Det finns kritiska röster bland de intervjuade om ändamålsenligheten med enkätverktyg som Pilen eller Olweusprogrammet, och menar att den största tillförlitligheten ges när eleverna själva beskriver sin skolmiljö. Ett gott sådant exempel är då eleverna kunde berätta om otrygghet och rädslor i samband med toalettbesöken, och på elevernas initiativ skapades ett Toalettprojekt där både den fysiska och den psykosociala miljön uppmärksammades. Vibyskolan deltar även i Våga Visa – en samverkan om utvärdering. Det är ett samarbete mellan fem kommuner. Målet är att öka måluppfyllelsen och att stödja det systematiska kvalitetsarbetet genom kollegiala speglingar och observationer. Arbetet utgår från skolans egna resultat och definierade målområden. Under 2013 har dessa varit Normer och värden och Ansvar och inflytande för elever. Arbetet med Våga Visa är omfattande och innehåller flera enkäter till både föräldrar och elever, intervjuer och en avsevärd dokumentgranskning.

Det finns en medvetenhet hos huvudmannen om behovet av att göra analyser av de resultat som föreligger, för att förstå hur man ska gå vidare. Ett analysarbete görs framför allt då det gäller kunskapsresultaten och i viss mån då det

gäller värdegrundsarbetet. Det finns en uttalad önskan från samtliga intervjuade att förbättra det arbetet.

Matematik (Ämnesfördjupning) är ett mål som av flera även lyfts fram som exempel på välgrundat analysarbete. Man följde resultaten över tid, man såg att måluppfyllelsen sjönk och man bedömde lärarnas kompetens och skolans eget sätt att organisera undervisningen som ett utvecklingsområde. Denna samlade analys ledde fram till omfattande förändringar och beslut om metodutveckling som ett prioriterat område. Resultaten har förbättrats.

Ett annat mål som är resultat av ett genomfört analysarbete, är arbetet med genus. Det utgör ett av de Prioriterade sju målen i Arbetsplanen, *Genus*, och konkretiseras därefter i arbetslagens mål och följs upp i det pedagogiska bokslutet. Just detta mål beskrivs av flera intervjuade som exempel på ett område där skolledningen identifierade ett problem som sökte sin lösning, och efter dialog föreslogs styrelsen besluta i frågan och formulera ett Prioriterat mål. Det blev ett mål som utvecklades från att vara en fråga om huvudbonad inomhus eller ej för pojkar respektive flickor, till att bli ett Prioriterat mål av större vidd: *"skillnaden i betyg mellan pojkar och flickor måste minska"*. Det resulterade i att skolan numera gör kontinuerliga jämförelser av resultat mellan pojkar och flickor. Det beskrivs också som exempel på en händelse i verksamheten som ledde till ökad efterfrågan från styrelsen, man ville veta mer, man ville se jämförelser av resultat mellan flickor respektive pojkar, i skolans samtliga ämnen. Denna ökade kunskap ledde till fördjupad analys och resulterade därefter i ett av huvudmannen beslutat mål, tydligt förankrat, med tillräcklig bakgrundskunskap och en plan för uppföljning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen fortlöpande följer upp skolans kunskaps- och värdegrundsresultat och vidtagna åtgärder. Huvudmannen gör till viss del egna analyser, främst med avseende på elevernas kunskapsutveckling, och behöver fortsätta utveckla analysarbetet vad avser värdegrundsarbetet.

Huvudmannen använder sig framför allt av analyser och förslag till åtgärder som är framtagna och föreslagna av skolans ledning. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen behöver vidareutveckla arbetet med självständiga analyser och slutsatser, utan att förlora den goda dialogen med skolans ledning. En sådan utveckling stärker huvudmannens roll som aktivt ansvarig för styrning och resultatutveckling mot nationella mål.

Vidtar huvudmannen förbättringsåtgärder som tar sin utgångspunkt i analyser av resultat, problem, risker och förutsättningar?

Av skollagen (2010:800) framgår att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden ska ha lika tillgång till utbildning. I utbildningen ska

hänsyn tas till barns och elevers olika behov. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

För mer detaljerat författningsstöd när det gäller frågeställningen hänvisas till avsnittet "Författningshänvisningar mm." i slutet av rapporten.

Skolinspektionens rapport Skolans kvalitetsarbete ger möjlighet till förändring (2012) visar att alla granskade kommuner inte garanterar eleverna samma förutsättningar, eftersom de inte arbetar strategiskt för att utbildningen vid de olika skolenheterna ska ta hänsyn till elevernas olika behov och förutsättningar. Skolverket framhåller i rapporterna (2011b) nr 365 och (2009) nr 330 att en framgångsfaktor i kommuners och skolors resursfördelning är en aktiv och medveten uppföljning av resursfördelningen.

Granskningen visar att huvudmannen vid Vibyskolan vidtar åtgärder som utgår från bland annat resultatuppföljningar. Syftet är att ytterligare höja måluppfyllelsen och fullgöra de nationella målen. Granskningen visar också att analysarbetet kan vidareutvecklas för att fördjupa kunskapen om vilken effekt insatta åtgärder får. Skolinspektionen finner exempel där analysen ledde till fördjupat arbete för att utjämna skillnaden mellan flickors och pojkars motivation till sitt eget kunskapsinhämtande. Det arbetet blev ett Prioriterat mål och har också byggt vidare in i skolans värdegrundsarbete genom samarbetsprojektet Våga Visa. Ett av resultaten från Våga Visa, "Hur arbetar skolan för att motverka traditionella könsroller och könsmönster?" visade elevernas uppfattning att pojkar och flickor inte behandlas lika vid tillrättavisningar. Det är en upplevelse som inte delas med lärarna, och frågan utvidgades till problematiserande kring om detta är en uppfattning som bidrar till de betygsskillnader som finns mellan könen.

Skolans resurstilldelning sker i form av en elevpeng från Sollentuna kommun. Elevpengen kompletteras med tilläggsbelopp för elev i behov av särskilt stöd, efter prövning och beslut hos kommunen. Därefter omvandlas resursen till personalresurser, med högre personaltäthet för de elever som behöver det. Huvudmannen prioriterar resurser bland annat för att öka grundbemanningen i klassrummet, på förslag från skolans ledning. Det sker också omprioriteringar under läsårets gång, initierade av skolans speciallärare. Resurser tilldelas också för att eleverna ska undervisas i halvklass i ämnena engelska, matematik, naturorienterande ämnen och svenska.

Skolinspektionen finner dock inte vid sin granskning att det finns formulerade mål som motiverar just dessa resursprioriteringar. Skolinspektionen finner inte heller uppföljningar som beskriver vilka effekter som uppnåtts utifrån denna prioritering.

Flertalet av Vibyskolans mål, Övergripande och Prioriterade, är formulerade på ett sätt som gör målen omöjliga att mäta. Exempel på formuleringar som före-

kommer är "att vara en skola där det är kul att lära sig och som stimulerar barn och tonåringar att vilja lära mera" (Övergripande mål) eller "matematik: Metodutveckling är ett fortsatt prioriterat område. Svenska: skolan ska säkerställa fortsatt goda resultat i ämnet och verka för god språkutveckling i alla ämnen" (Prioriterat mål).

Skolinspektionens granskning visar att Vibyskolans arbete att ytterligare öka måluppfyllelsen riskerar att stoppas upp genom att huvudmannens mål inte är uttryckta så att de går att mäta i relation till nationella och lokala mål. Huvudmannens avsaknad av mätbara mål riskerar att bilda mönster för arbetslagens arbetsplaner och de pedagogiska boksluten. Mål som inte är mätbara gör att rektor och lärare inte ges förutsättningar att fokusera och prioritera inom respektive uppdrag. Utan ett mätbart och entydigt mål uppstår svårigheter att analysera resultatet, att bygga vidare på de resultat som föreligger och slå fast om målet är nått eller ej.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen vidtar förbättringsåtgärder som i huvudsak tar sin utgångspunkt i analyser av resultat, problem, risker och förutsättningar. Huvudmannens styrning behöver dock utgå från kontinuerliga analyser av skolans utvecklingsbehov liksom analyser som visar att insatta åtgärder ger effekter som svarar mot elevernas behov. Huvudmannens avsaknad av uppföljning och analys begränsar kunskapen om i vilken utsträckning nuvarande resursprioritering utgår från verksamhetens resultat och elevernas behov. Huvudmannen behöver följa effekten av gjorda satsningar, vidta åtgärder utifrån analyser av dessa och därmed säkerställa att skolans resurser styrs mot fortsatt ökning av måluppfyllelsen.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är att granska kvaliteten i skolväsendet och bidra till utveckling genom att lyfta fram viktiga utvecklingsområden.

Med hjälp av kvalitetsgranskningarna studerar Skolinspektionen olika delar av utbildningsverksamheten mer ingående. Granskningarna utgår från skollagen och andra styrdokument och inriktas mot olika kvalitetsaspekter. Det kan till exempel gälla undervisningens innehåll och form i ett skolämne, arbetet med uppföljning och bedömning av elevernas kunskaper eller rektorernas roll som pedagogiska ledare.

Erfarenheter från Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar, liksom utredningar och utvärderingar som Skolverket gjort, visar att alla elever inte garanteras samma förutsättningar för sin utbildning. Kvaliteten på utbildningen varierar både inom en huvudmans ansvarsområde och mellan huvudmän. Det systematiska kvalitetsarbetet brister ofta, vilket medför att huvudmannen saknar underlag för strategiska ställningstaganden när det gäller resurstilldel-

ning och andra insatser för att förbättra utbildningen. Det förekommer också att det finns oklarheter om hur huvudmannansvaret ska tolkas när det gäller ansvar och uppdrag. Hos en del huvudmän läggs fokus på att jämföra resultaten med andra jämförbara huvudmän eller mot ett genomsnitt i riket, i stället för att relatera till de nationella mål som ställer krav på att alla elever ska ges möjlighet att nå målen.

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen om huvudmännen styr och stödjer utbildningen i grundskolan i riktning mot de nationella målen. Granskningen fokuserar på om huvudmännen utgår från de nationella målen då de sätter mål för uppföljningen av verksamheten. Det gäller i första hand de nationella målen att alla elever ska ges möjlighet att nå kunskapskraven och utvecklas så långt som möjligt samt att alla elever har rätt till en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero och där kränkningar inte förekommer. Skolinspektionen granskar också om huvudmännen följer upp och analyserar resultaten och använder det som underlag då de fattar beslut om åtgärder för att utveckla verksamheten.

Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport i juni 2014.

Metod och material

Inför granskningsbesöken hos varje huvudman har inspektörerna tagit del av insänt material såsom dokumentation av huvudmannens kvalitetsarbete, resultatuppföljningar och underlag för beslut om åtgärder för att utveckla verksamheten. Varje huvudman har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Vid besöken genomför inspektörerna intervjuer med politiker på kommunlednings- och nämndnivå, styrelserepresentanter, tjänstemän på huvudmannanivå samt några rektorer. All information analyseras och sammanställs sedan och redovisas i ett beslut för huvudmannen och i denna rapport.

Författningshänvisningar med mera

Huvudmannens ansvar för utbildningen

Av 2 kap. 8 § skollagen (2010:800) framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Vetenskaplig grund

Enligt 1 kap. 5 § skollagen framgår att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Lika tillgång och likvärdig utbildning

Av 1 kap. 8 § skollagen framgår att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i samma lag. Vidare följer av 9 § samma kapitel att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov, enligt 4 § samma kapitel. Där framgår också att en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) framgår att normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Systematiskt kvalitetsarbete

Av 4 kap. 3 § skollagen följer att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Av 4 § samma kapitel framgår att motsvarande kvalitetsarbete ska genomföras på enhetsnivå under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn och förskolechefen ansvarar för att det genomförs ett kvalitetsarbete vid enheten. Av 5 § samma kapitel följer att inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns enligt skollagen och andra föreskrifter uppfylls. I 7 § samma kapitel framgår att om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det systematiska kvalitetsarbetet på både huvudmanna- och enhetsnivå ska enligt 4 kap. 6 § dokumenteras.

Enligt Skolverkets Allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98) för arbetet med systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår bland annat att huvudmannen bör

- skapa rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmannanivå och för hur enheternas kvalitetsarbete ska tas tillvara
- se till att förskolechefer, rektorer och annan berörd personal kan använda ändamålsenliga former för uppföljning och analys av utbildningen
- se till att det finns dokumentation för alla skolformer och fritidshemmet som är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på huvudmannanivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser
- samla in och sammanställa resultaten för alla verksamheter tillsammans med underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförande av utbildningen påverkat måluppfyllelsen
- se till att det utöver den kontinuerliga uppföljningen även genomförs utvärderingar avseende huvudmannens samlade verksamhet inom särskilt identifierade områden
- med utgångspunkt i uppföljningen analysera vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen
- använda analysen som underlag för dialoger med enheterna om utvecklingsbehov
- utifrån analysen identifiera utvecklingsområden och därefter besluta om vilka insatser som ska prioriteras för att de nationella målen ska uppfyllas
- se till att planeringen av utbildningen utgår från analysen av måluppfyllelsen och de utvecklingsområden som ska prioriteras på respektive nivå
- ange i planeringen vilka förutsättningar som krävs på kort respektive lång sikt för att utbildningen och utvecklingsinsatserna ska kunna genomföras

Trygghet, studiero och arbete för att motverka kränkande behandling

Enligt 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare framgår av 6 kap. 6 § samma lag att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Av 8 § samma kapitel följer att huvudmannen varje år ska se till att det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Av 10 § samma kapitel framgår att en lärare, förskol-

lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Se även Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10).

Elevernas kunskapsresultat

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår bland annat att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Vidare följer av 3 kap. 3 § samma lag att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Av 8 § samma kapitel följer bland annat att rektorn, om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation, skyndsamt ska se till att det utreds om eleven är i behov av särskilt stöd. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare framgår av 10 § samma kapitel att för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185) följer att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Se även Skolverkets allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd (SKOLFS 2013:8) och Skolverkets allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen (SKOLFS 2011:149).

Av kursplanerna i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (SKOLFS 2010:37) framgår vilka kunskapskrav för godtagbara kunskaper som eleverna ska nå i slutet av årskurs 3 i ämnena matematik, svenska, svenska som andra språk, samhällshälsorienterande ämnen samt naturorienterande ämnen. Vidare framgår vilka kunskapskrav eleverna ska nå i slutet av årskurs 6 och 9 i de olika ämnena för grundskolan. För årskurs 6 och 9 anges även vilka kunskapskrav som krävs för att nå betygen E, D, C, B och A i grundskolans olika ämnen.

Nationella ämnesprov i grundskolan

Av 9 kap. 20 § skolförordningen framgår att nationella ämnesprov ska användas i de ämnen och årskurser som anges i 21 § för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven och, i årskurs 6 och 9, även som stöd för betygssättning.

Kompetensutveckling

Enligt 2 kap. 34 § skollagen ska huvudmannen se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. §